

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

DAVID NEL·LO ÉS AUTOR DE LLARG RECORREGUT DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL, I TAMBÉ D'ADULTS. A BANDA DEL SANT JORDI, TAMBÉ HA MERESCUT PREMIS COM EL VAIXELL DE VAPOR, L'EDEBÉ I EL PRUDENCI BERTRANA

Entre el drama obvi i l'astracanada

PERE ANTONI PONS

Les amistats traïdes, de David Nel·lo, comença amb una escena que ja hem llegit i vist moltes vegades: un fill va al ce-

mentiri a visitar la tomba del seu pare per posar-se al dia tant amb el mort com amb ell mateix. És un lloc comú freqüentadíssim, però un tema familiar o un motiu recurrent no han de derivar fatalment en la mediocritat i el tòpic: tot depèn de la destresa tècnica, la imaginació i l'energia emotiva amb què ho treballi l'autor. En aquest cas, Nel·lo treballa l'escena d'una manera previsible, plana, amb l'única intenció de posar en marxa la història que vol contar.

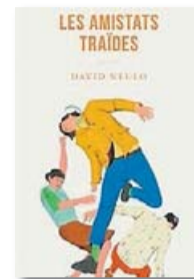
El problema greu, tanmateix, és que la previsibilitat narrativa i l'amorfisme expressiu de l'escena inicial, que és el resultat d'una barreja de mandra fabuladora, grisor estilística i desídia dramàtica, continua durant les pàgines següents. Continua quan el protagonista narrador parla amb la seva mare sobre l'amis-

tat que el seu pare va tenir anys enrere amb un escriptor aleshores incipient i avui de culte, del qual fa temps que no se sap res –l'amistat va acabar malament perquè l'escriptor va trair el seu amic, cosa que ha deixat un rancor viu en el fill–, i continua, també, quan el protagonista narrador s'instal·la en una residència de traductors a Suïssa i conta la seva rutina: la relació que estableix amb els col·legues –relacions sense profunditat ni tremp humà–, les converses que mantenen sobre l'ofici de traduir –escasses i superficials–, les avorrides passejades contemplatives pels paratges de l'indret...

El misteri central de la novel·la, que alhora n'és el nucli dramàtic, és què va passar entre l'escriptor famós, Markus Bachtel, i el pare del narrador a principis dels anys 80, i què se n'ha fet del primer durant el temps que ha passat ocult i s'ha convertit en un autor venerat. Nel·lo resol el misteri d'una manera argumentalment tan elemental que quasi resulta barroera: fa que un dels traductors residents estigui traduint una de les obres de Bachtel i que aquest comparegui a la residència per col·laborar amb ell.

És cert que aquesta casualitat (d'una gratuïtat present en molts altres aspectes de l'obra) podria ser un pretext per obrir tot un camp de tempteigs, aproximacions, subtils i tensions entre els dos antagonistes, però ni això: simplement, una nit Bachtel truca a la porta de l'habitació del narrador i li diu que l'hi vol explicar tot. I, efectivament, al llarg de diverses nits –112 pàgines que conformen el gruix central de la novel·la–, Bachtel ho explica tot.

Si fins aquí ens havíem mogut dins les planures àrides del drama obvi, la

LES AMISTATS TRAÏDES
DAVID NEL·LO
ENCICLOPÈDIA CATALANA
24 PÀG. / 19,50 €

DRAMÀTICAMENT BUIDA, ESTILÍSTICAMENT POBRA I ARGUMENTALMENT CAÒTICA, 'LES AMISTATS TRAÏDES' HA GUANYAT EL PREMI SANT JORDI 2019

veu de Bachtel ens arrossegà cap als aiguamolls de l'astracanada sense cap ni peus, de la farsa que no acaba de ser-ho, de la sàtira socioliterària que costa d'aclarir si caricaturitzada amb mala llet o bé si és una caricatura involuntària. Aquest tram central de la novel·la té problemes de to –s'esfilagarsa entre la seriositat engolada i l'acudit fàcil–, de mal encaix entre els diferents registres –la petulància antiquada, el disbarat, la neutralitat descriptiva– i de la indefinició de gèneres –té elements sobrenaturals, té pretensions de recreació històrica, inclou certes aclucades d'ull culturalistes (un pacte fàustic en versió sexual sòrdida)...–. En última instància, no funciona com a retrat grotesc del món literari ni com a metàfora monstruosa del preu que cal pagar per tenir èxit.

Escrita amb una prosa funcional, que en el millor dels casos és pulcra i en el pitjor és un enfilall de frases poc elaborades i de paràgrafs mal embastats, *Les amistats traïdes* és una novel·la en què els personatges estan construïts d'una manera molt esquemàtica i en què, per tant, les relacions que mantenen entre ells no estan justificades ni des d'un punt de vista narratiu ni humà. L'amistat entre el pare del narrador i Bachtel és, en aquest sentit, paradigmàtica: és crucial en l'obra, però si el lector sap que va ser una amistat fonda i important és simplement perquè el narrador ho va repetint aquí i allà, no perquè ho mostri o ho expressi o ens en persuadeixi.

Dramàticament buida, estilísticament pobre i argumentalment caòtica –fins i tot llastada per alguna incongruència de pes–, *Les amistats traïdes* ha guanyat el premi Sant Jordi 2019. ♦♦

PERE TORDERA

El desfici d'un volcà refredat

JOAN GARÍ

Quan has llegit molt Cioran, preferentment en la joventut, acabes vacunat contra moltes coses. El seu nihilisme elegant, al cap i a la fi, rima bé amb l'estat perpetu de malestar de la cultura occidental, sempre presa per una sensació d'estar ocupant-se d'alguna cosa diferent del que seria essencial. Descobrir ara Cioran, anant bé, hauria de ser innecessari, però redescobrir-lo és un plaer que ens proporciona Empúries traduint *De l'inconvenient d'haver nascut*. Els aforismes continguts en aquest llibre, publicat el 1973, proporcionen un accés més que plausible a l'obra del gran pensador romanès. Conjumi-

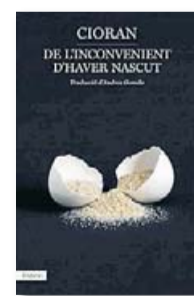
nant la filosofia i l'estil literari, Cioran va demostrar que la profunditat no ha de ser necessàriament incompatible amb la bellesa. Els seus temes recurrents estan a l'abast. La seua nostàlgia del "temps abans del temps" es resol en una teologia negativa. El problema no és encara Déu sinó els seus ridículs seguidors: ell no es considera ni creient ni ateu, prefereix Buda a Jesucrist i, de la mateixa manera que constata que "tot el que és viu en el folklore ve d'abans del cristianisme", acaba conclouent que "passa el mateix amb tot el que és viu en cadascun de nosaltres".

Cioran no creu en el progrés ni en la raó, ans exalta la superioritat de les sensacions pures ("No hi ha sensació falsa", recorda). El seu estat ideal seria la inactivitat ("Donaria tot l'univers i tot Shakespeare per un bri d'ataràxia"). D'aquí que es postule, sense renúncia, com "un monstre rosegat per la serenitat".

A Nietzsche ("un fals iconoclasta") prefereix Montaigne, per la senzilla raó que "no ha inspirat cap tribu", però en aquest punt caldria corregir-lo. No és que Montaigne siga el pare de tots els addictes a això que ara s'anomena "literatura del jo", sinó que

WIKIMEDIA

DE L'INCONVENIENT D'HAVER NASCUT
EMIL CIORAN
EMPÚRIES
TRAD. ANDREU GOMILA
260 PÀG. / 18 €

és l'iniciador d'una estirp molt més seriosa: la dels qui consideren que, en les seues pròpies paraules, "el més difícil és ser d'un mateix".

Amb aquest panorama al davant, el més temptador –ja que el suïcidi és inútil, perquè sempre esdevé massa tard– és deixar-se abraçar per la plenitud del fracàs. És probable que ell es considerara, simplement, un fracassat més. Al capdavant, sent com era un mestre de la sentència curta i fecunda, era així com la definia: "L'aforisme? Foc sense flama. S'entén que ningú no vulgui escalfar-s'hi". No tenia, per cert, millor opinió de la crítica literària: "En una obra de psiquiatria només m'interessen les frases dels malalts; en un llibre de crítica, les citacions". Doncs res més a al·legar, senyoria. ♦♦